Lesbrief

alfabet

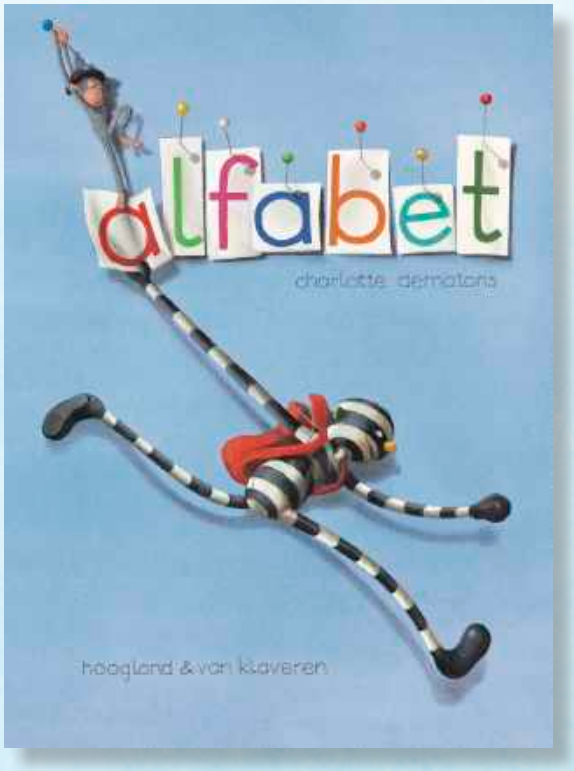

Auteur en illustrator: Charlotte Dematons
ISBN: 9789089673275
Uitgeverij Hoogland & Van Klaveren 2020

***Alfabet* is het nieuwste zoek- en ontdekboek van Charlotte Dematons. De bekroonde illustrator maakte eerder boeken als *De gele ballon, Sinterklaas* en *Nederland*.**

Van artisjok tot zeemeermin en van bladblazer tot yahtzee. Alle letters van het alfabet en hun oneindige mogelijkheden krijgen een podium in dit prachtig gedetailleerde boek.
In de illustraties zijn meer dan 3.000 woorden terug te vinden. Voor elke letter maakte Charlotte een bonte verzameling verrassende vondsten.
Kunnen de leerlingen ontdekken over welke letters de tekeningen gaan?
De letters zelf zijn ook verstopt in de illustraties. Zien ze ze voordat de letterdief ermee vandoor gaat?

Alfabet is geschikt voor iedereen van 0 tot 100 jaar.

TIPS VOOR DE MIDDENBOUW
In deze lesbrief staan lessuggesties die met name geschikt zijn voor leerlingen in groep 3, 4 en 5.

Lestip 1

NODIG:
kranten, tijdschriften, folders, oude (foto)boeken, een groot vel papier of een rol behang, schaar en lijm

ONTWIKKELINGSGEBIEDEN:
creatieve- en motorische ontwikkeling en woordenschat

DUUR OPDRACHT:
vanaf 30 minuten
(uit te breiden tot weekproject)

MET NAME GESCHIKT VOOR:
groep 3 en 4

Individueel, met een klassikaal start- en eindmoment

Maak een reuzenletterplaat

Net als Charlotte Dematons gaan de leerlingen met elkaar een verzameling aanleggen van afbeeldingen met daarop dingen die allemaal beginnen met dezelfde letter. Alleen maken de leerlingen geen pagina uit een boek, maar een reuzenletterplaat voor in de klas.

STAP 1

Kies de letter die centraal zal staan. Als leerkracht mag je zelf een letter kiezen, maar je kunt ook een eenvoudige grabbelton in elkaar zetten met daarin alle letters van het alfabet en een speciaal moment maken van het grabbelen van dé letter.

STAP 2

Kijk welke illustraties er allemaal in het boek *Alfabet* te vinden zijn bij de letter die jullie hebben gekozen. Vraag of de leerlingen nog meer woorden kennen die met deze letter beginnen. Maak een mindmap op het bord waarin je een aantal van die woorden opschrijft en daag leerlingen uit om woorden met deze letter goed in de gaten te houden de komende dagen. Vraag aan de leerlingen of ze plaatjes willen verzamelen van woorden die beginnen met deze letter. Laat ze goed speuren in kranten, tijdschriften, reclamefolders of oude boeken. Vertel dat jullie deze week met elkaar zoveel mogelijk plaatjes en woorden gaan verzamelen.

STAP 3

Hang op een centrale plek in de klas een groot vel wit papier of een rol behang op. Vraag gedurende de week regelmatig of leerlingen al afbeeldingen en woorden hebben gevonden. Als een leerling een plaatje of foto van een woord heeft, mag hij of zij het op het vel plakken.

STAP 4

Sluit de opdracht klassikaal en feestelijk af. Bekijk met elkaar welke woorden en afbeeldingen er op de reuzenletterplaat staan en benoem alle vondsten van de klas.

TIP!

Het is leuk als leerlingen de plaatjes een beetje dicht bij elkaar plakken, zodat het een echte zoek- en ontdekplaat wordt. Eventueel kunnen ze net als in het boek *Alfabet* de letter ook op bepaalde plekken 'verstoppen'.

Vraag een aantal leerlingen aan het einde van het project – als de reuzenplaat al een beetje vol raakt – of ze de letter op bepaalde plekken klein willen schrijven. Eventueel kunnen ze ook de letterdief tekenen en toevoegen als er nog genoeg plek is op de plaat.

Lestip 2

NODIG:
werkblad klassenalfabet, tekenspullen, zwarte stift

ONTWIKKELINGSGEBIEDEN:
taalvaardigheid, woordenschat, schrijfvaardigheid en creatieve ontwikkeling

DUUR OPDRACHT:
45 minuten

MET NAME GESCHIKT VOOR:
groep 3 en 4

Individueel, met een klassikaal start- en eindmoment

Pak het werkblad erbij!

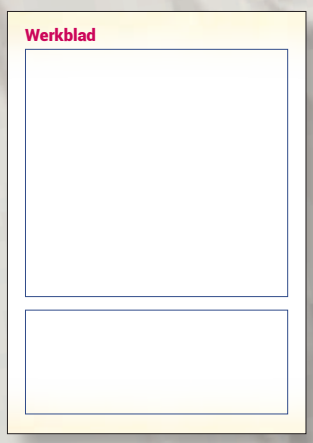

Het enige echte eigen klassenalfabet

Leren de leerlingen nieuwe woorden lezen en schrijven aan de hand van kant-en-klare woordkaarten die in de klas hangen? Tijd om de rollen om te draaien en de leerlingen elkaar woorden laten te leren aan de hand van hun eigen klassenalfabet. Start in de kring en geef elke leerling een letter. Je kunt ervoor kiezen om talige kinderen een moeilijke letter te geven en minder talige leerlingen een makkelijke. Zitten er meer dan 26 kinderen in de klas? Dan kunnen er letters dubbel voorkomen in het alfabet.

Warm de leerlingen voor de opdracht op door steeds een letter te noemen en te vragen welke woorden met die letter beginnen. Of wijs voorwerpen aan in de klas en vraag welke letter daarbij hoort. Vervolgens bedenkt elke leerling welk woord hij bij zijn letter wil schrijven en welke tekening daarbij past. Laat talige leerlingen klasgenoten die hier moeite mee hebben een handje helpen. Of laat kinderen die het moeilijk vinden om een woord te verzinnen inspiratie halen uit de platen in *Alfabet*.

Deel het werkblad klassenalfabet uit aan de leerlingen. In het bovenste vak kunnen ze hun tekening maken, in het onderste vak schrijven ze het woord dat erbij past. Laat ze het woord eerst met potlood schrijven en als het goed geschreven is, overtrekken met zwarte stift, zodat de woorden duidelijk leesbaar zijn als ze in de klas hangen.

Zijn alle woordbordjes klaar? Dan kunnen de leerlingen ze presenteren in de kring. Ze vertellen welke letter ze hadden en welk woord ze geschreven hebben. Na de presentatie worden alle bordjes in alfabetische volgorde in de klas opgehangen. Daag de leerlingen uit om ze zelf in de juiste volgorde te zetten. Eventueel met de hulp van het boek.

Lestip 3

NODIG:
digibord, digitale afbeeldingen de grote letterquiz, quizvragen, pen en papier

ONTWIKKELINGSGEBIEDEN:
taalvaardigheid, woordenschat

DUUR OPDRACHT:
30 minuten

MET NAME GESCHIKT VOOR:
groep 4 en 5

Klassikaal en in groepjes

De grote letterquiz

Hoe snel kunnen leerlingen woorden vinden, verzinnen en opschrijven? In deze quiz draait alles om goed kijken, samenwerken en woordenschat. Verdeel de klas in groepjes van twee tot vier leerlingen. Elk groepje krijgt een antwoordvel. Let op dat de leerlingen hier hun naam opschrijven. Of laat ze een teamnaam verzinnen.

Lees onderstaande vragen voor.
Let op: bij elke vraag hoort een digitale afbeelding die je op het digibord toont. Geef leerlingen steeds een paar minuten bedenktijd voordat je de volgende vraag stelt en op het digibord toont.

Na de laatste vraag, geeft elk team zijn antwoordvel aan een ander team, zodat de kinderen elkaars quiz kunnen nakijken als je de antwoorden klassikaal bespreekt. Voor elk goed antwoord verdient het team een punt. Goed om te weten: elk woord dat je invult en juist is, levert een punt op. De leerlingen uit het team met de meeste punten hebben gewonnen en mogen zich de grote letterweters noemen.

Vraag 1:

Welke letter hoort bij deze plaat?
Antwoord: B

Vraag 2:

Schrijf zoveel mogelijk dingen op die je ziet op deze plaat.

Mogelijke antwoorden:
oog, orang-oetang, ooievaar, opoefiets, onager, otter, orgel, oor, ophaalbrug, olielamp, octopus, oesterzwam, onderbroek, onderhemd, ondergoed, ontbijtkoek, okra, ooi, obelisk, os, oryx, oester, ovaal, Ot (van Sien), oorfauteuil, omslagdoek, oeverzwaluw, overgooier, oorschelp, onderwijzer, onderstrepen, oksel onderlip, onderarm, octogoon, omega.

Vraag 3:

De letterdief heeft van elke plaat iets gestolen.

Welke zes dingen hangen er hier aan zijn waslijn?

Antwoord:
gympak, horloge, ijsmuts, jurk, ketting, luier

TIP!
Ze hangen op alfabetische volgorde

Vraag 4:

Noem vijf dingen die nog meer op deze plaat zouden kunnen staan.

Antwoord: deze plaat hoort bij de letter H, dus alle dingen die met een h beginnen leveren een punt op.

Vraag 5:

Welk woord hoort niet bij deze plaat?

Kies uit: citroen, chips, cello, cavia en slee.

Antwoord: slee (citroen, chips en cello spreek je ook uit als een s, maar schrijf je met een c)

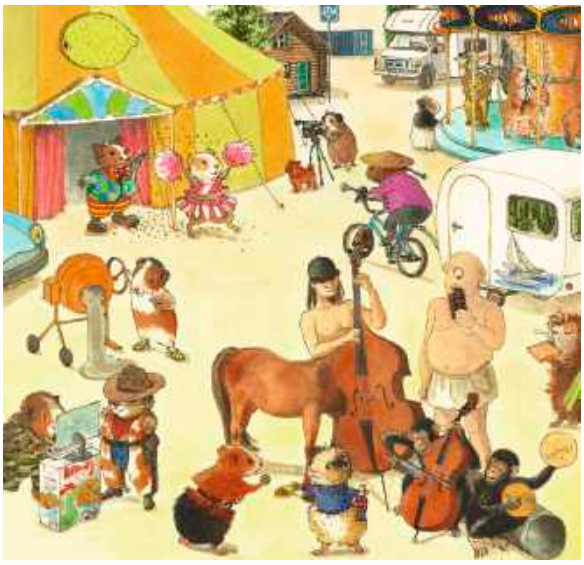

Vraag 6:

Bij welke letters heeft de letterdief deze spullen gestolen?

Antwoord: U, V, W, Y, Z

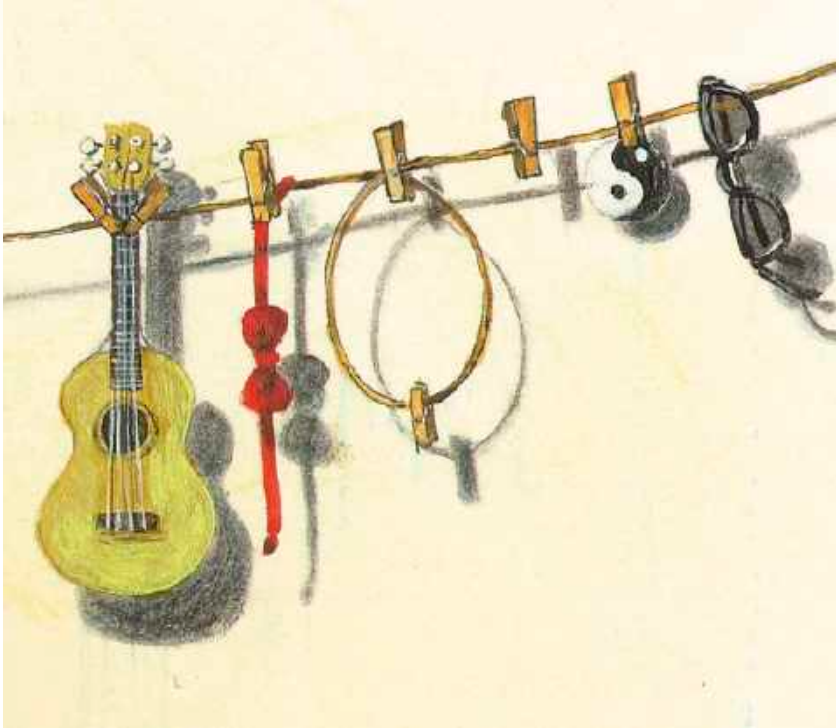

Vraag 7:

Pak iets uit de klas wat met dezelfde letter als deze plaat begint.

Antwoord: Deze plaat hoort bij de letter P, dus alles wat bij deze letter hoort, is goed.
Geef eventueel het team dat het snelste iets vindt een extra punt.

Lestip 4

NODIG:
per kind of groepje een (schoenen) doos, lichtdoorlatend papier, lijm, schaar, dubbelzijdig tape of plakband en een verzameling kleine objecten voor in het museum

ONTWIKKELINGSGEBIEDEN:
creatieve ontwikkeling, woordenschat en schrijfvaardigheid

DUUR OPDRACHT:
minimaal 2 uur, verdeeld over meerdere momenten

MET NAME GESCHIKT VOOR:
groep 3, 4 en 5, met een extra verdiepingsopdracht voor groep 5

Individueel of in groepjes

TIP!

Schrijf alle woorden die in je opkomen op en denk niet te snel: dat past niet in een kijkdoos. Een kast is te groot voor in een kijkdoos, maar een kast uit een poppenhuis past wel.

Welkom in het lettermuseum

Iedere pagina in *Alfabet* is eigenlijk een minimuseum waarin heel veel te ontdekken valt. Laat leerlingen zelf een minimuseum maken rondom een letter. Wie komt er naar de *Alfabet*-tentoonstelling kijken?

STAP 1

Leg de leerlingen uit dat ze zelf een lettertentoonstelling gaan maken, door objecten in een kijkdoos te zetten. Laat ze de afbeelding van de voorbeeldkijkdoos zien en vraag of zij kunnen ontdekken welke letter hier centraal staat.

STAP 2

Tijd om zelf een minimuseum te maken! Iedere leerling of ieder groepje kiest een letter waarover het een tentoonstelling wil maken. Ter voorbereiding maken de kinderen een lijst met woorden die met deze letter beginnen. Ze kunnen elkaar ook helpen door er samen over te praten.

Extra

VERDIEPINGSOPDRACHT

De tentoonstelling wordt nog leuker als alle objecten samen een verhaal vertellen. Laat leerlingen daarover nadenken als ze de objecten in de kijkdoos plaatsen. Als extra opdracht kunnen ze dit verhaal ook opschrijven. Lukt het ze om alle woorden die in de kijkdoos zitten te gebruiken in hun verhaal?

DE LETTER K

De kleine krokodil klimt via de kam, de kiwi en de kwast richting de kast, waar een kitten bovenop zit. Moeder kat roept van beneden: kom kind, laat die kraal daar liggen en klim via het kleurpotlood naar beneden. De kalkoen hoort het, maar is druk met de kardemompeulen voor zijn neus. Het kalf ruikt ondertussen aan een paar koffiebonen en de koe naast hem snuffelt aan de kaart en de kaars. Onder het kaneelstokje gluurt een kikker vanuit een kopje naar de kip, die tussen de kiezels twee knopen en een knoflookteen vindt. Op de klok is het kwart voor twee. Wat doet die knikker daar eigenlijk?

TIP!

Geen tijd om te knutselen? Laat de kinderen een verhaal bij een plaat uit het boek verzinnen.

COLOFON

Deze lesbrief is een uitgave van Hoogland & Van Klaveren
Illustraties Charlotte Dematons
Redactie Firma Fluks
Vormgeving Mariska Schotman

Benieuwd naar meer boeken en lesbrieven? Bezoek hooglandvanklaveren.nl/kinderboeken

STAP 3

Geef de leerlingen een aantal dagen de tijd om spullen te verzamelen en mee naar school te nemen. Willen ze er graag iets in hebben wat ze echt niet kunnen vinden? Dan kunnen ze dat ook tekenen en uitknippen, knutselen of vouwen.

TIP! In de natuur is ook veel te vinden!

STAP 4

Ondertussen maken de leerlingen alvast een kijkdoos. Dit doen ze door de deksel van een (schoenen)doos open te knippen, er lichtdoorlatend papier op te plakken en er een kijkgat in te maken. Eventueel kunnen de kinderen de wanden van hun museum behangen met gekleurd papier.

STAP 5

De leerlingen zetten hun verzamelde objecten in de kijkdoos. Ze zetten de objecten zo neer dat een bezoeker van de tentoonstelling alles kan zien als hij door het kijkgat kijkt. Om te voorkomen dat de tentoonstelling omvalt als je de kijkdoos verplaatst, is het slim om de objecten vast te plakken met dubbelzijdig tape, plakband of lijm.

TIP! Zorg ervoor dat er van alles gebeurt in de kijkdoos. Dit doe je door objecten te verdelen over de voor- en achtergrond, ze in groepjes bij, op of in elkaar te zetten, dieren allemaal een andere kant op te laten kijken, objecten half te verstoppen of ze op hun kant te leggen.

STAP 6

Organiseer een kijkmiddag. Laat klasgenoten, andere leerlingen van de school en/of ouders naar het museum komen. Kunnen zij raden welke letter in iedere kijkdoos verstopt zit? En weten ze hoe alle objecten heten?

Werkblad